

PERSDOSSIER

SUPERHEROES NEVER DIE. COMICS AND JEWISH MEMORIES

08.11.2019 > 26.04.2020

INHOUD

1. PERSBERICHT	1
2. PRESENTATIE VAN DE TENTOONSTELLING	3
3. LIJST VAN WERKEN	7
4. VISUALS BESCHIKBAAR VOOR DE PERS	17
5. PRAKTISCHE INFORMATIE	19
6. PARTNERS	20
7. BIJLAGEN	21
7.1. HET JOODS MUSEUM VAN BELGIË – EEN PLAATS VOOR CULTUUR EN DEBAT	21
7.2. ARCHITECTUURPROJECT	24
7.3. NIEUWE RUIMTE “CARTE BLANCHE”: JOODS MUSEUM VAN BELGIË X ART ET MARGES	26

1. PERSBERICHT

Van 8 november 2019 tot 26 april 2020 presenteert het Joods Museum van België ***Superheroes Never Die. Comics and Jewish memories***. Deze tentoonstelling is een partnership met het Musée d'art et d'histoire du Judaïsme in Parijs en het Joods Historisch Museum van Amsterdam en werd voor de gelegenheid geactualiseerd door Bruno Benvindo en Karim Tall.

Weinigen weten dit, maar veel bedenkers van superhelden in de 20e eeuw zijn joden. The Avengers, Superman, Captain America en Spiderman werden bedacht door schrijvers en tekenaars waarvan de families kort tevoren naar de Verenigde Staten geïmmigreerd waren. Meer dan 200 werken laten het publiek ontdekken hoe het Amerikaanse stripverhaal zich sinds zijn oorsprong tot op heden vermengt met het tumult van de geschiedenis.

Nadat de tentoonstelling ***Superheroes Never Die. Comics and Jewish memories*** werd gecreëerd in het Musée d'art et d'histoire du Judaïsme in Parijs en door Europa, Brazilië en Australië heeft gereisd, is ze nu te zien in België in een aangepaste en geactualiseerde versie. In **vijf chronologische delen** wordt de geschiedenis van het Amerikaanse stripverhaal geschetst, van de "comic strips" uit het begin van de 20^e eeuw tot de hedendaagse strips, met de superhelden van Marvel en DC Comics als rode draad, maar ook de naoorlogse underground scene en de graphic novels. Er worden **veel originele platen** getoond, waaronder die van de X-Men en Captain America, van de hand van de "king of comics" Jack Kirby, naast unieke werken van Will Eisner of Art Spiegelman.

Op de vlucht voor onderdrukking en pogroms, in navolging van de Amerikaanse droom, kwam in het begin van de 20^e eeuw een eerste generatie Joodse immigranten naar New York. Zij gaven uiting aan de cultuurschok en hun integratiemoeilijkheden met in de pers gepubliceerde cartoons. Na de Grote Depressie van 1929 en de opkomst van het fascisme in Europa raakte een tweede generatie joodse immigranten, die zo graag wilde integreren dat ze vaak hun buitenlands klinkende familienamen verborgen, gefascineerd door de opkomende wereld van het stripverhaal. Dan verschijnen de eerste superhelden. In 1938 maakte Superman voor het eerst zijn opwachting in *Action Comics* in de verhalen van **Jerry Siegel en Joe Shuster**.

Een deel van de tentoonstelling is gewijd aan **Will Eisner, oprichter van Spirit**, maar ook auteur van wat vandaag als de eerste graphic novel wordt beschouwd: *A Contract with God*. Eisner mengt tekst en beeld in grote vrijheid en verlaat het stramien van de klassieke strip: het gaat niet langer over superhelden, maar over het dagelijks leven van joden in New York. In de tweede helft van de 20^e eeuw ontwikkelt de underground scene zich, gekenmerkt door een sterk politiek engagement en een grotere wil van de schrijvers om hun joods-zijn te bevragen. De strip krijgt meer en meer erkenning, wordt een kunst op zich, en is niet langer enkel bestemd voor de jeugd. Hier vermelden we uiteraard **Maus van Art Spiegelman**, die schrijft over het thema van de Shoah en daarvoor de Pulitzer Prize ontvangt in 1992, een première voor een strip.

Superheroes Never Die. Comics and Jewish memories eindigt met de steeds groeiende plaats die superhelden in onze hedendaagse culturen innemen. Vandaag komen ze op voor andere doelen, en gaan nu meer over het aanpakken van ongelijkheden op vlak van gender, etniciteit of seksuele geaardheid. Maar de kwesties van identiteit en emancipatie, die reeds in de jaren dertig werden aangekaart, blijven nog steeds aanwezig. Deze archetypische figuren worden nu bespot in het stripverhaal zelf, naar het voorbeeld van de donkere en hilarische satires van **Rick Veitch** die DC Comics verlaat om censuur te vermijden. Zelfs in deze parodie blijft de vaststelling onverbiddelijk: een samenleving in crisis heeft superhelden nodig.

Het **origineel idee** van de tentoonstelling, die in samenwerking met het Musée d'art et d'histoire du Judaïsme in Parijs en met het Joods Historisch Museum van Amsterdam werd gemaakt, kwam van **Anne Hélène Hoog**. **Bruno Benvindo**, historicus en directeur van de tentoonstellingen van het Joods Museum van België, heeft voor de gelegenheid samengewerkt met **Karim Tall**, curator en gespecialiseerd in strips.

2. PRESENTATIE VAN DE TENTOONSTELLING

Hoe ontstaan superhelden? *Superheroes Never Die. Comics and Jewish Memories* vertelt hoe de Amerikaanse strip van bij het begin en tot vandaag verstrengeld is met het tumult van de geschiedenis.

Een eerste generatie joodse tekenaars die aan het begin van de 20ste eeuw uit Europa is gevlucht, vertelt met humor, in het Jiddisch en het Engels, over de cultuurschok die zij ervaren door hun “Amerikaanse droom” te volgen.

Een tweede generatie wordt dan weer geboeid door de opkomende wereld van de stripverhalen. Aan deze joodse immigranten, die zich zo graag willen inburgeren dat sommigen hun buitenlands klinkende familienaam verbergen, hebben we de bekendste superhelden te danken: Batman, Superman, Captain America en ook Spider-Man. Eind jaren 30 werpen die personages zich op als geruststellende figuren in een context van economische crisis en opkomend fascisme. Eenzaam in de stadsjungle, vaak slecht geïntegreerd, soms verstoten, maar toch krijgen deze eerste superhelden geen etnische of religieuze identiteit.

Vanaf eind jaren '60 toont een aantal superhelden stilaan meer expliciete tekenen van joodse identiteit. Vanaf dan krijgen ook significante delen van het joodse wedervaren hun plaats in het stripverhaal. Rond diezelfde periode worden de strips ook volwassener, gedurfder, meer gericht op introspectie. Van Will Eisner, pionier van de graphic novel, tot Art Spiegelman, die *Maus* creëert, zien we een nieuwe vertelvorm ontstaan die herinneringen tracht weer te geven. Verweven met de Holocaust geven deze stripverhalen aan de Amerikaanse negende kunst haar adellijke.

In onze hedendaagse culturen nemen superhelden vandaag een steeds grotere plaats in. Door de aanwezigheid van andere minderheden is de zaak die ze verdedigen veranderd. Vandaag gaat het over ongelijkheid op het vlak van gender, etniciteit of seksualiteit. Maar de thema's identiteit en emancipatie, die al in de jaren 1930 werden aangeboord, komen er nog steeds in voor. En niettegenstaande de strip nu zelf lacht met de eigen archetypische figuren, blijft de vaststelling niet minder onverbiddelijk: een samenleving in crisis heeft superhelden nodig.

Van de shtetl naar de “allesverslindende metropool” (1914–1936)

In de eerste helft van de twintigste eeuw ontstaat een generatie pioniers van joods-Amerikaanse schrijvers en tekenaars. De meesten komen uit families die net zijn geïmmigreerd, op de vlucht voor het antisemitisme en de ellende in Europa, en die zich in New York hebben gevestigd in de Lower East Side, in de Bronx en in Brooklyn. Hun strips vertellen, vaak met humor, over de cultuurschok die deze generatie ervaart bij het volgen van haar “Amerikaanse droom”.

Die strips, die verschijnen in joodse kranten in het Jiddisch (Zuni Maud) en het Engels (Harry Hershfield, Milt Gross), dompelen hun personages onder in de “allesverslindende

metropool” New York. Die grappige en innemende personages worden gedreven door een streven naar sociale vooruitgang en een vurige inzet voor de democratie. Zij maken vaak gebruik van zogenaamd “Yinglish”, een mix van hun moedertaal (mammelosjen in het Jiddisj) en het Engels. Die *cartoons* en *funnies* dragen rechtstreeks bij aan het beeld van de joodse immigrant die worstelt met de overgangsmechanismen van de inburgering.

Daarnaast zijn er ook andere kunstenaars die kiezen voor het zuivere amusement en sociale satire, zonder hun achtergrond enige rol te laten spelen in hun onderwerp.

Bestrijders van onrecht en superhelden (1938-1979)

De opkomst van de superheld in stripverhalen is nauw verbonden met de integratie van de joodse immigranten in de Verenigde Staten. In de jaren 1930 raken jonge joden van de tweede generatie geboeid door de ontluikende stripwereld en vinden daarin professionele kansen. Sommigen onder hen, zoals Jack Kirby of Bob Kane, willen zich zo graag inburgeren, dat ze hun buitenlands klinkende familienaam verbergen. Aan die joodse immigranten hebben we de bekendste superhelden te danken: Superman (bedacht door Joe Shuster en Jerry Siegel in 1938), Batman (Bob Kane en Bill Finger, 1939) en ook Captain America (Jack Kirby en Joe Simon, 1940).

Die eerste superhelden hebben geen etnische of religieuze identiteit. Hun dubbele identiteit – ze zijn ook gewone mensen zoals wij – veroordeelt hen tot een eenzaam bestaan in de jungle van de stad. Aan het begin van de jaren 1930 werpen die onvermoeibare bestrijders van onrecht zich op als geruststellende figuren in een context van economische crisis en opkomend fascisme.

Na de Tweede Wereldoorlog raken strips in onbruik, ook al omdat ze zich de woede van de Comics Code Authority op de hals hebben gehaald, die hen bestempelt als een oorzaak van jeugdcriminaliteit. In de jaren 1960 zien we een wedergeboorte van de superhelden, waarvan sommigen intussen wel tekenen van een joodse identiteit laten zien. Zo is het personage “The Thing”, in 1961 bedacht door Jack Kirby en Stan Lee in de reeks *Fantastic Four*, een variant op de Golem, een figuur uit de joodse folklore die uit de klei tot leven komt. Andere belangrijke elementen van de joodse ervaring vinden weerklank in strips als Magneto, een overlevende van de vernietigingskampen en superschurk in X-Men, een reeks over mutanten die worden gestigmatiseerd en afgewezen door de mensen omwille van hun anders-zijn.

Will Eisner: van strips tot graphic novel (1933-1990)

William Erwin Eisner wordt in 1917 geboren in Williamsburg, New York, als zoon van een joods-Oostenrijkse schilder en een Poolse moeder. De jonge Will wordt sterk getekend door het antisemitisme in de metropool. Als getalenteerd tekenaar publiceert hij zijn eerste werk

op zestienjarige leeftijd: de illustratie van een artikel over de armoede in de Bronx met de titel "Het vergeten getto".

Eisner is een van de eersten die stripverhalen maakt die een reeks vormen. In 1936 richt hij samen met Samuel "Jerry" Iger de eerste productiestudio voor strips in Amerika op, de Eisner & Iger Studio. De grootste namen van de gouden jaren van de comic book, zoals Bob Kane, Jack Kirby of Lou Fine, gaan er aan de slag. Van 1940 tot 1952 ontwikkelt Eisner de heel populaire *Spirit*-serie, met een antiheld avant la lettre, een parodie op de triomferende bestrijders van onrecht uit de stripverhalen.

In 1978 speelt Eisner een pioniersrol bij het ontstaan van de graphic novel, met het verschijnen van *A Contract with God* (*Een contract met God*), een half-autobiografische en half-fictieve herinnering aan het leven van de joodse immigranten voor de oorlog. Daarna volgen *A Life Force* (*Levenskracht*, 1982-1983), *The Dreamer* (*De Dromer*, 1986) en *To the Heart of the Storm* (*In het hart van de Storm*, 1990). Vandaag is de "Eisner Award" in de Verenigde Staten de hoogste onderscheiding voor een stripauteur.

Herinneringsverhalen (1952–2001)

De generatie joods-Amerikaanse auteurs die volwassen wordt in de jaren na de Tweede Wereldoorlog, onderscheidt zich door introspectie. Het besef dat ze "anders" zijn, ondanks een geslaagde inburgering, moedigt deze kunstenaars aan om zich politiek op te stellen. In zijn satirische tijdschrift *MAD*, dat vanaf 1952 verschijnt, hekelt Harvey Kurtzman de rassenscheiding, de Koude Oorlog en het mccarthyisme. Strips worden gedurfder en volwassener, zoals blijkt uit het opduiken van herinneringsverhalen.

In 1972 begint Art Spiegelman aan de opzet van wat dertien jaar later zal uitmonden in *Maus*, het magistrale levensverhaal van zijn vader, die de Holocaust heeft overleefd (1986). Na hem leggen ook auteurs als Miriam Katin (*We are on our own*) en Bernice Eisenstein (*I was a Child of Holocaust Survivors*) zich toe op levens die zijn getekend door de genocide. Op zoek naar andere kanten van de herinnering biedt Ben Katchor een gedocumenteerde en poëtische kijk op het joodse leven in New York (*The Jew of New York*, 2000), terwijl James Sturm de klemtoon legt op de dubbelzinnige kanten van de integratie (*The Golem's Mighty Swing*, 2001).

Vanaf de jaren 1960 leidt de undergroundcultuur tot autobiografische of fictieve verhalen die voorbehouden zijn voor volwassenen, met antihelden die ten prooi vallen aan de complexiteit van het bestaan. Met de ironische titel *American Splendor* (1976) schildert Harvey Pekar het lot van een gewone man die worstelt met de banaliteit van alledag. Het werk van Aline Kominsky-Crumb (*Dirty Laundry*, 1974 en *Love that Bunch*, 1990) maakt het eindelijk mogelijk om ook vrouwelijke stemmen te laten weerklinken in die nieuwe vertelvormen, die hun adelsbrieven afleveren aan de Amerikaanse negende kunst.

Superhelden sterven nooit (1966 – 2019)

Tachtig jaar na de uitvinding van Superman, Captain America en Spider-Man spelen superhelden nog altijd een centrale rol in onze moderne cultuur. De doelen die ze verdedigen, zijn veranderd en uitgebreid tot ongelijkheid op het vlak van gender, etnische achtergrond of seksualiteit. Superhelden hebben vandaag de gestalte van een Pakistaans islamitisch tienermeisje (Ms. Marvel) of schetsen het huwelijk van een homoseksuele held (de mutant Northstar) of een Afrikaanse koning die strijdt voor het welzijn van de zijnen (Black Panther).

Waar de vorige generaties joodse bedenkers hun boodschappen meestal impliciet doorgaven, duiken in de jaren 1970 ook nieuwe gevechten op, aangedreven door andere minderheden en voortaan ook expliciet geformuleerd. Maar de thema's van identiteit en emancipatie die in de jaren 1930 werden aangekaart, zijn nog altijd aanwezig. Vandaag zijn de superhelden net als vroeger nog altijd andere wezens met een dubbele identiteit, die vaak niet zo goed zijn geïntegreerd en soms worden uitgesloten.

Die alomtegenwoordige archetypische figuren worden tegenwoordig tot in het stripverhaal zelf aangevallen. Vanaf het midden van de jaren 1980 stelt *Watchmen* vragen bij de legitimiteit van de superhelden, die meer de orde dan de gerechtigheid belichamen. *Brat Pack* (1990) en *The Boys* (2006) gaan nog verder met hun kwaadaardige en politiek incorrecte satire en leggen frontaal de schuld bij die mythes van de westerse cultuur. Maar ondanks die venijnige kritieken is de vaststelling niet minder onverbiddelijk: superhelden blijven een geruststellend antwoord in onzekere tijden, een bolwerk tegen onze angsten, onze verloocheningen, onze mislukkingen. Een samenleving in crisis heeft altijd superhelden nodig.

3. LIJST VAN WERKEN

SECTIE 1

Miller's Weekly

Yiddish newspaper
Advertising for Yitzhak Goldberg's
trade
New York, 9 March – 18 May 1917
Bound book
© Bibliothèque MEDEM, Maison de la
Culture Yiddish, Paris

Der Hammer

Yiddish newspaper
New York, 1927
Bound book
© Bibliothèque MEDEM, Maison de la
Culture Yiddish, Paris

Zuni Maud

Der Groyser Kundes
New York, 6 August 1920
Bound book
© Bibliothèque MEDEM, Maison de la
Culture Yiddish, Paris

Harry Hershfield

Abie the Agent
"Geography that's useful, Milton
should study"
Chicago Evening American, 19 August
1914
Facsimile
© Musée d'art et d'histoire du
Judaïsme, Paris

Harry Hershfield

Abie the Agent
"The Umbrella got him some friends"
Chicago Evening American, 24 August
1914
Facsimile
© Musée d'art et d'histoire du
Judaïsme, Paris

Harry Hershfield

Abie the Agent
"Reba would have had a long wait"
Chicago Evening American, 31 August
1914
Facsimile
© Musée d'art et d'histoire du
Judaïsme, Paris

Milt Gross

Gross Exaggerations: Nize Baby
New York, George H. Doran
Company, 1927
Open bound book
© Musée d'art et d'histoire du
Judaïsme, Paris

Milt Gross

Dunt esk!!
New York, George H. Doran
Company, 1926
Open bound book
© Musée d'art et d'histoire du
Judaïsme, Paris

Milt Gross

Nize baby
The Milwaukee Journal,
25 September 1927
Facsimile
© Musée d'art et d'histoire du
Judaïsme, Paris

Milt Gross

That's My Pop
The Sunday Mirror, 12 May 1941
Facsimile
© Musée d'art et d'histoire du
Judaïsme, Paris

Sol Hess

The Nebbs, "Blimpy's all wet"
The Sunday Sun, 24 Augustus 1941
Facsimile
© Musée d'art et d'histoire du
Judaïsme, Paris

Fred Leipziger

Doings of the Van Loons
Topeka State Journal, 22 April 1916
Facsimile
© Musée d'art et d'histoire du
Judaïsme, Paris

Rube Goldberg

Boob McNutt
America's Greatest, 26 February 1928
Facsimile
© Musée d'art et d'histoire du
Judaïsme, Paris

SECTIE 2

**Jerry Siegel (scenario), Joe Shuster
(drawing)**

"How Superman would end the War"
Look Magazine, 27 February 1940

Colour print

Musée d'art et d'histoire du Judaïsme,
Paris © DC Comics

Jerry Siegel

(scenario), Joe Shuster (drawing)

Superman
The Sunday Sun, 24 August 1941

Colour print

Musée d'art et d'histoire du Judaïsme,
Paris © DC Comics

Jerry Siegel

(scenario), Joe Shuster (drawing)

Superman
Idaho Statesman, 4 October 1942

Colour print

Musée d'art et d'histoire du Judaïsme,
Paris © DC Comics

Jerry Siegel

**(scenario), Joe Shuster / Wayne Boring
(drawing)**

Superman
Idaho Statesman, 28 March 1943

Colour print

Musée d'art et d'histoire du Judaïsme,
Paris © DC Comics

**Jerry Siegel (scenario), Joe Shuster /
Wayne Boring (drawing)**

Superman
The Sunday Mirror (New York),
24 October 1943

Colour print

Musée d'art et d'histoire du Judaïsme,
Paris © DC Comics

Stan Lee (scenario), Jack Kirby (drawing)
Fantastic Four (featuring X-Men)
1964
Indian Ink
Fondation Boon - private collection,
Brussels © Marvel Comics Group

Jack Kirby / Ayers Dick (drawing)
Avengers: The old order changeth!
1965
Indian ink
9e Art Références, Paris © Marvel
Comics Group

Jack Kirby (drawing)
Captain America: Agron Walks the
Earth
1977
Indian ink on paper
9e Art Références, Paris © Marvel
Comics Group

Jack Kirby (drawing), Giacola Frank (inking)
Captain America: And So It Begins...!
Tales of Suspense, 1968
Indian ink
9e Art Références, Paris © Marvel
Comics Group

John Romita Jr
Spider-Man
Amazing Spider-man
Indian Ink
Fondation Boon – private collection,
Brussels © Marvel Comics Group

Jack Kirby (drawing), Demeo Mickey (inking)
Hulk - I, Against a World!
Tales to Astonish, 1966

Indian ink
9e Art Références, Paris © Marvel
Comics Group

Jack Kirby (drawing), Colletta Vince (inking)
X-Men: The Origin of Professor X!
1965
Indian ink and blue pencil on paper
9e Art Références, Paris © Marvel
Comics Group

Jack Kirby (drawing)
X-Men: The Origin of Professor X!
1965
Indian ink
9e Art Références, Paris © Marvel
Comics Group

Jack Kirby (drawing), Joe Sinnott (inking)
Thor: Death, Thou Shalt Die!
1976
Indian ink
9e Art Références, Paris © Marvel
Comics Group

**Stan Lee presents
Mike Friedrich (scenario), Tony De Zuniga (drawing)**
The Thing that walks like a man! The
Devil-hordes of Kaballa!
Strange tales and The Golem,
October 1974
Musée d'art et d'histoire du Judaïsme,
Paris © Marvel Comics Group

Stan Lee presents
Roy Thomas, Bill Mantlo (scenario),
Bob Brown (drawing)
The Thing and The Golem,
September 1975
Colour print
Musée d'art et d'histoire du Judaïsme,
Paris © Marvel Comics Group

Stan Lee (scenario), Jack Kirby
(drawing)
Fantastic Four: Let there be... life!
November 1968
Colour print
Centre national de la bande dessinée
d'Angoulême © Marvel Comics
Group

Stan Lee (scenario), Jack Kirby
(drawing)
Fantastic Four: The final defeat of
the humans race!
Fantastic Four, King size
special, December 1970
Colour print
Centre national de la bande dessinée
d'Angoulême © Marvel Comics
Group

Stan Lee (scenario), Jack Kirby
(drawing)
The X-Men: The Triumph of Magneto
December 1969
Colour print
Centre national de la bande dessinée
d'Angoulême © Marvel Comics
Group

Stan Lee (scenario), Jack Kirby
(drawing)
The X-Men: The Hulk lashes out!

March 1970
Colour print
Centre national de la bande dessinée
d'Angoulême © Marvel Comics
Group

Stan Lee (scenario), Jack Kirby
(drawing)
The X-Men: Ou la la ... Badoon!
The X-Men, King size annual, 1981
Colour print
Centre national de la bande dessinée
d'Angoulême © Marvel Comics
Group

Roy Thomas (scenario), John Buscema
(drawing)
The Avengers
"Avengers: The World is not for
burning! »
1971
Indian Ink
Fondation Boon - private collection,
Brussels
© Marvel Comics Group

SECTIE 3

Will Eisner
The Spirit: A ticket home
1 July 1951
Indian ink on cardboard
Collection Peter Janda, Ghent © Ann
Eisner

Will Eisner
The Spirit: Welcome home Ebony
12 May 1946
Indian ink on paper
Collection Peter Janda, Ghent © Ann
Eisner

Will Eisner

The Spirit, 2001

Watercolour on cardboard

Collection Peter Janda, Ghent © Ann Eisner

Will Eisner

The Spirit blinded

Undated

Watercolour on cardboard

Collection Peter Janda, Ghent © Ann Eisner

Will Eisner

A Contract with God and other tenements stories

New York, Baronet, 1978

Indian ink on paper

Collection Peter Janda, Ghent © Ann Eisner

Will Eisner

A Contract with God and other tenements stories

New York, Baronet, 1978, p. 3

Indian ink on paper

Collection Peter Janda, Ghent © Ann Eisner

Will Eisner

A Contract with God and other tenements stories

New York, Baronet, 1978, p. 58

Indian ink on paper

Collection Peter Janda, Ghent © Ann Eisner

Will Eisner

A Contract with God and other tenements stories

New York, Baronet, 1978, back cover

Watercolour

Collection Peter Janda, Ghent © Ann Eisner

Will Eisner

"The Street singer"

A Contract with God and other tenements stories

New York, Baronet, 1978, p. 28

Indian ink on paper

Collection Peter Janda, Ghent © Ann Eisner

Will Eisner

A Life Force

Florida, 1988

Indian ink on paper

Collection Peter Janda, Ghent © Ann Eisner

Will Eisner

To the Heart of the Storm

Florida, 1991, p. 12

Indian ink on paper

Collection Peter Janda, Ghent © Ann Eisner

Will Eisner

To the Heart of the Storm

Florida, 1991, p. 35

Indian ink on paper

Collection Peter Janda, Ghent © Ann Eisner

Will Eisner

To the Heart of the Storm

Florida, 1991, p. 46

Indian ink on paper

Collection Peter Janda, Ghent © Ann Eisner

SECTIE 4

MAD

William Maxwell Gaines (founder and director)

Harvey Kurtzman, Albert Feldstein, Nick Meglin, John Ficarra (editors)

1953 - 1994

6-11, 15, 23-24, 27, 56, 80, 141-145, 148, 328, 331

Facsimile

Published by Educational Comics, Inc © DC Comics

Art Spiegelman

"Prisoner on the Hell Plane"

Short Order Comix, 1973, p. 1

Musée d'art et d'histoire du Judaïsme, Paris © Art Spiegelman

Art Spiegelman

"Prisoner on the Hell Plane"

Short Order Comix, 1973, p. 2

Musée d'art et d'histoire du Judaïsme, Paris © Art Spiegelman

Art Spiegelman

"Prisoner on the Hell Plane"

Short Order Comix, 1973, p. 3

Musée d'art et d'histoire du Judaïsme, Paris © Art Spiegelman

Art Spiegelman

"Maus"

Funny Animals, 1972

Musée d'art et d'histoire du Judaïsme, Paris © Art Spiegelman

Art Spiegelman

Maus, dedication

Undated

Greasy pastel on paper

Collection Peter Janda, Ghent © Art Spiegelman

Art Spiegelman & Françoise Mouly

Raw, March 1983

The Graphix Magazine of Abstract Depressionism

Maus

© Art Spiegelman

Art Spiegelman & Françoise Mouly

Raw, September 1986

The Graphic Aspirin for War Fever

Maus © Art Spiegelman

Art Spiegelman & Françoise Mouly

Raw, July 1989

Open Wounds from the Cutting Edge of Commix

Maus

© Art Spiegelman

Art Spiegelman & Françoise Mouly

Raw, May 1990

Required reading for the post-literate

Maus

© Art Spiegelman

Art Spiegelman

In the Shadow of no Tower

Forward, 6 June 2003

Colour print on newsprint paper

Musée d'art et d'histoire du Judaïsme, Paris © Art Spiegelman

Art Spiegelman

In the Shadow of no Tower

Forward, 25 July 2003

Colour print on newsprint paper

Musée d'art et d'histoire du Judaïsme, Paris © Art Spiegelman

Art Spiegelman

In the Shadow of no Tower
Forward, 5 September 2003
Colour print on newsprint paper
Musée d'art et d'histoire du Judaïsme,
Paris © Art Spiegelman

Miriam Katin

We are on our own
"And God said let there be light"
New York, 2004-2005, 4
Graphite on paper
© Miriam Katin

Miriam Katin

We are on our own
"And then one day, God replaced the
light with the darkness"
New York, 2004-2005, 5
Graphite on paper
© Miriam Katin

Miriam Katin

We are on our own
New York, 2004-2005, 21
Graphite on paper
© Miriam Katin

Miriam Katin

We are on our own
New York, 2004-2005, 22
Graphite on paper
© Miriam Katin

Miriam Katin

We are on our own
New York, 2004-2005, 84
Graphite and colour pencils on paper
© Miriam Katin

Miriam Katin

We are on our own
New York, 2004-2005, 113

Graphite on paper

© Miriam Katin

Miriam Katin

We are on our own
New York, 2004-2005, 115
Graphite on paper
© Miriam Katin

Bernice Eisenstein

I was a child of Holocaust survivors
"I am lost in memory...", 2006
Ink and wash on canson paper
© Bernice Eisenstein

Bernice Eisenstein

I was a child of Holocaust survivors
"Einstein...", 2006
Ink and wash on canson paper
© Bernice Eisenstein

Bernice Eisenstein

I was a child of Holocaust survivors
"Oyf simcha", 2006
Ink and wash on canson paper
© Bernice Eisenstein

Bernice Eisenstein

I was a child of Holocaust survivors
(Auschwitz), 2006
Ink and wash on canson paper
© Bernice Eisenstein

Bernice Eisenstein

I was a child of Holocaust survivors
Unnamed, 200
Ink and wash on canson paper
© Bernice Eisenstein

Bernice Eisenstein

I was a child of Holocaust survivors
"Much later aliens...", 2006
Ink and wash on canson paper

© Bernice Eisenstein

Bernice Eisenstein

I was a child of Holocaust survivors
(Eichmann), 2006

Ink and wash on canson paper

© Bernice Eisenstein

Bernice Eisenstein

I was a child of Holocaust survivors
"There is no center to be found in
memory", 2006

Ink and wash on canson paper

© Bernice Eisenstein

Ben Katchor

Another Modern Hassidic Legend
1997

Facsimile

© Ben Katchor

Ben Katchor

Adventures in Yiddishland
Jeffrey Shandler, University of
California Press, 2005

Facsimile

© Ben Katchor

Ben Katchor

The Jew of New York
Pantheon, 1992, title board
Facsimile

© Ben Katchor

Ben Katchor

The Jew of New York
Pantheon, 1992, 1
Facsimile

© Ben Katchor

Ben Katchor

The Jew of New York

Pantheon, 1992, 6

Facsimile

© Ben Katchor

Ben Katchor

The Jew of New York
Pantheon, 1992, 7

Facsimile

© Ben Katchor

Ben Katchor

The Jew of New York
Pantheon, 1992, 8

Facsimile

© Ben Katchor

Ben Katchor

The Jew of New York
Pantheon, 1992, 14

Facsimile

© Ben Katchor

James Sturm

The Golem's Mighty Swing
2001, drawing for p. 11

Facsimile

© James Sturm

James Sturm

The Golem's Mighty Swing
2001, drawing for p. 12

Facsimile

© James Sturm

James Sturm

The Golem's Mighty Swing
2001, drawing for p. 81

Facsimile

© James Sturm

James Sturm

The Golem's Mighty Swing
2001, drawing for p. 43
Facsimile
© James Sturm

Jules Feiffer

The Unexpurgated Memoirs of
Bernard Mergendeiler
New York, Random House, 1965
(1959)
Musée d'art et d'histoire du Judaïsme
© Jules Feiffer

**Aline Kominsky-Crumb &
Diane Noomin**

Twisted Sisters
Last Gasp, 1976, cover
Colour print
© Aline Kominsky-Crumb

Aline Kominsky-Crumb

The Bunch's Power Pak Comics
Kitchen Sink, 1979, cover
Colour print
© Aline Kominsky-Crumb

**Harvey Pekar (scenario), Robert Crumb
(drawing)**

"Standing behind old jewish ladies in
supermarket lines"
American Splendor, 1978
Indian ink on paper
Collection Peter Janda, Ghent ©
Harvey Pekar

**Harvey Pekar (scenario), Robert Crumb
(drawing)**

American Splendor, 1980
Colour print
© Harvey Pekar

**Crumb/ Beck/ Thompson/ White/
Martin/ Wilson**

Yellow Dog, "We quit"
Berkeley, California, 1968
Printing on newsprint
© Robert Crumb

Chris Claremont

**(scenario), Dave Cockrum / Josef
Rubinstein/ Bob Wiacek (drawing)**
The Uncanny X-Men: X-MEN
vs. Magneto
1981
Facsimile
© Marvel Comics Group

**Greg Pak (scenario), Carmine Di
Giandomenico (drawing)**

X-Men: Magneto testament
2008
Facsimile
© Marvel Comics Group

**Chris Claremont (scenario), Brent
Anderson (drawing)**

X-Men: God Loves, Man kills
Marvel Graphic Novel, 1982
Facsimile
© Marvel Comics Group

SECTION 5

**Ross Andru / Dick Giordano
(drawing cover)**

**Jack C. Harris (scenario),
Jose Delbo (drawing)**

Wonder Woman: The Angle in the
Stars
1979

Facsimile
© DC Comics

Jim Cheung / Laura Martin (cover)
G. Willow Wilson / Marguerite Bennet
(scenario), Jorge Molina (drawing)

A-Force: Warzones!
2015
Facsimile
© Marvel Comics Group

Sara Pichelli / Justin Ponsor (cover)
G. Willow Wilson (scenario),
Adrian Alphona (drawing)
Ms. Marvel: No Normal
New Marvel Now, 2014, cover
Facsimile
© Marvel Comics Group

Sara Pichelli / Justin Ponsor (cover)
G. Willow Wilson (scenario),
Adrian Alphona (drawing)
Ms. Marvel: No Normal
New Marvel Now, 2014, p. 23-27
Facsimile
© Marvel Comics Group

Cliff Chiang (cover)
G. Willow Wilson (scenario), Takeshi
Miyazawa/ Nico
Leon/ Adrian Alphona (drawing)
Ms Marvel: Super Famous
2016
Facsimile
© Marvel Comics Group

Frank Quitely (cover)
Grant Morrison (scenario), Ethan
van Sciver (drawing)
New X-Men, 2002, cover
Facsimile
© Marvel Comics Group

Grant Morrison (scenario), Ethan
van Sciver (drawing)
New X-Men, 2002, p. 7-8
Facsimile
© Marvel Comics Group

Clayton Henry (drawing)
New X-Men: Hellions, 2005, cover
Facsimile
© Marvel Comics Group

Nunzio DeFilippis / Christina
Weir (scenario), Clayton
Henry (drawing)
New X-Men: Hellions, 2005, p. 12, 17
Facsimile
© Marvel Comics Group

Stan Lee presents: The Black Panther
Gil Kane /
Dan Adkins / Inv Watanabe (cover)
Jungle Action, 1976, cover
Facsimile
© Marvel Comics Group

Stan Lee presents: The Black Panther
Gil Kane /
Dan Adkins / Inv Watanabe (cover)
Jungle Action, 1976, p. 26-27
Facsimile
© Marvel Comics Group

Stan Lee presents: The Black Panther
John Romita Sr / Danny Crespi
(drawing cover)
Jungle Action, 1976, cover
Facsimile
© Marvel Comics Group

Stan Lee presents: The Black Panther
Don McGregor (scenario), Billy
Graham (drawing)
Jungle Action, 1976, p. 6-7
Facsimile
© Marvel Comics Group

Christopher Priest, Joe
Quesada (scenario) / Joe Jusko,
Mark Texeira (drawing)
Black Panther: Ennemi d'Etat, Panini
Comics, 2018
Facsimile
© Panini Comics

Dustin Weaver / Rachel Rosenberg (drawing cover)
Astonishing X-Men, 2012, cover
Facsimile
© Marvel Comics Group

Marjorie Liu (scenario), Mike Perkins (drawing)
Astonishing X-Men, 2012, p. 24, 27
Facsimile
© Marvel Comics Group

Joseph Glass (scenario), Gavin Mitchell (drawing)
The Pride, Queer Comix, 2011, cover, p. 4-5, p.12
Facsimile
© Joseph Glass, Gavin Mitchell

Alan Moore (scenario), Dave Gibbons (drawing)
The Watchmen 1988
Edition Urban Comics Vertigo Deluxe, 2012, p. 5-8, 10, 16-18, 22, 24-26, 29, 417
Facsimile
© DC Comics

Rick Veitch
Brat Pack, 1990, King Hell Press
Edition Delirium, 2019, cover
Facsimile
© Delirium

Rick Veitch
Brat Pack, 1990, King Hell Press
Edition Delirium, 2019, p. 9-10
Facsimile
© Delirium

Rick Veitch
Brat Pack, 1990, King Hell Press
Edition Delirium, 2019, back cover
Facsimile
© Delirium

Garth Ennis (scenario), Darick Robertson (drawing)
The Name of the Game
The Boys, 2007, Wildstorm
Facsimile
© Panini Comics

4. VISUALS BESCHIKBAAR VOOR DE PERS

Paul Levitz, Joe Staton, Superman, DC Special, 29, 1977 © DC Comics

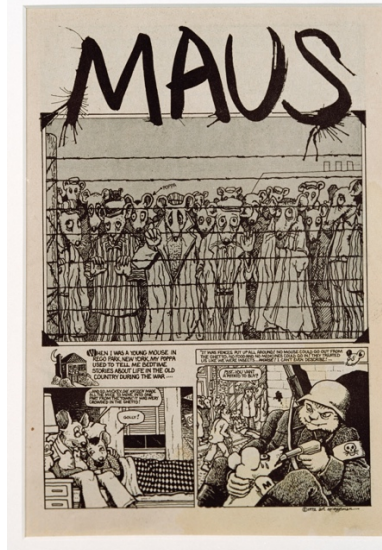
Will Eisner, The Spirit. Watercolour on cardboard, 2001 © Ann Eisner

Bob Brown, The Thing and The Golem, 1975 © Marvel Comics Group

Art Spiegelman, Maus, dedication, pastel grease on paper © Art Spiegelman

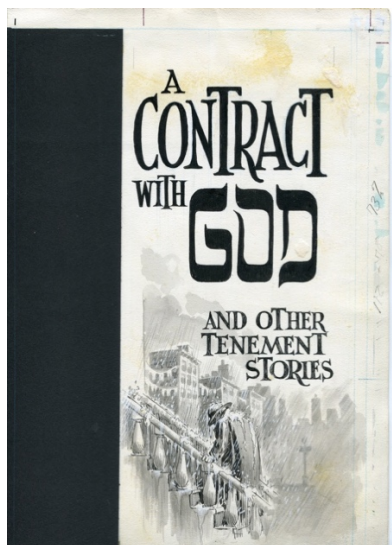
Art Spiegelman, Maus, Funny Animals, 1, 1972 © Art Spiegelman

John Romita Sr, Danny Crespi, Black Panther, Jungle Action, 21, 1976 © Marvel Comics Group

Aline Kominsky-Crumb, Diane Noomin,
Twisted Sisters, 1976
© Aline Kominsky-Crumb

Will Eisner, A contract with God.
Indian ink and pencil, 1978
© Ann Eisner

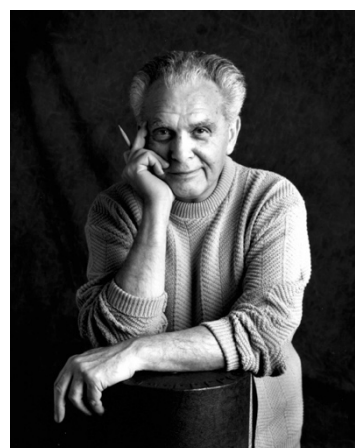
Bernice Eisenstein, I was a child of
Holocaust survivors,
Ink and wash on canson paper, 2006
© Bernice Eisenstein

Ben Katchor, Adventures
in Yiddishland, 2005 © Ben Katchor

Sooraya Qadir, Dust, New X-Men,
133, 2002
© Marvel Comics Group

Jack Kirby, photographed by Susan
Skaar during a session in the studio
at Jack's home in Thousand Oaks, CA, 1992
© CC BY-SA 3.0

5. PRAKTISCHE INFORMATIE

Joods Museum van België
Minimenstraat 21, 1000 Brussel, België
www.mjb-jmb.org

Tentoonstelling Superheroes Never Die. Comics and Jewish Memories

Van 8 November 2019 to 26 April 2020

Dinsdag tot vrijdag: 10:00 – 17:00

Zaterdag en zondag: 10:00 – 18:00

Maandag: gesloten

Tarieven

Normaal tarief: 10 euro

Reductietarief: 7 euro (+ 60 jaar, studenten, lerarenkaart)

Artikel 27: 1,25 euro

-12 jaar, ICOM, journalisten: gratis

Geleid bezoek (groepen van max. 25 pers): 60 euro / 70 euro (weekend) Toegangskaat voor zowel tijdelijke exposities als permanente tentoonstelling Gratis toegang voor scholengroepen

Permanente tentoonstelling: gratis toegang elke eerste zondag van de maand

Het Joods Museum van België is een van de musea die gratis te bezoeken is met de MuseumPASS, een kaart die u gratis toegang geeft tot allee deelnemende musea gedurende één jaar, zoveel als u maar wil.

Het Joods Museum van België maakt deel uit van de groep van de Brusselse Museumraad en aanvaardt de Brussels Card.

Toegang

Minimenstraat 21

1000 Brussel

Tram: 8, 92, 93 – Halte Poelaert Bus: 27, 48 – Halte Grote Zavel Metro: 2, 6 – Halte Louiza

Persdienst

BE CULTURE

General Manager: Séverine Provost

Project Coordinator: Noor Van der Poorten noor@beculture.be | +32 475 47 29 44

+ 32 2 644 61 91 - info@beculture.be - beculture.be

6. PARTNERS

7. BIJLAGEN

7.1. Het Joods Museum van België – Een plaats voor cultuur en debat

Het Joods Museum van België, gelegen in de historische buurt van de Zavel in Brussel, biedt een vernieuwende kijk op de joodse geschiedenis en cultuur via tentoonstellingen en activiteiten die gericht zijn op uitwisseling, kennismaking en toegankelijkheid voor een breed publiek. Door de stevige verankering in het heden is het museum een levendige, dynamische en multidisciplinaire culturele locatie, gedragen door een team dat de waarden van openheid uitdraagt met moed en moderniteit.

Het plan voor het Museum ontstond aan het begin van de jaren 1980 met het verzamelen van voorwerpen en documenten over de geschiedenis van de joodse gemeenschappen in België. In 1990 opende het Museum de deuren in de Stalingradstraat in Brussel en in 2003 verhuisde het naar de Minimenstraat.

Het Joods Museum van België beweegt zich op het snijvlak van kunst en cultuur en vormt een ruimte voor traditie en openheid, die kennis en inzicht in de joodse geschiedenis, godsdienst en culturen wil bevorderen. Het Museum brengt tentoonstellingen en activiteiten die met name vragen stellen over specifieke aspecten en gelijkenissen in het respectievelijke culturele erfgoed en wat onderling is ontleend.

Het museum wordt gedragen door een vernieuwd team en vervult sinds de aanslag van 2014 meer dan ooit zijn opdracht van educatie en openheid. Het betuigt eer aan creativiteit en verdraagzaamheid door verschillende standpunten in te nemen en verzet zich tegen alle vormen van discriminatie. Elk van zijn tentoonstellingen biedt kansen om aan te zetten tot denken en vragen te stellen over het heden.

Via zijn drie hoofdopdrachten, namelijk het behoud van het joodse erfgoed in België, tijdelijke tentoonstellingen die aansluiten bij actuele onderwerpen en educatieve activiteiten voor scholen, geeft het team geleidelijk aan vorm aan het gezicht van het Nieuwe Museum dat in 2024 zal ontstaan. Het verbouwing-sproject is in een hogere versnelling gekomen door de overdracht van het bouwheerschap aan Beliris en de Europese architecturaanbesteding in de loop van het jaar 2018. Het ontwerp van de nieuwe ruimten voor de permanente collectie zal het museum drastisch veranderen en leiden tot een nieuwe manier om tentoonstellingen aan te bieden, door de kans te laten om aansluiting te zoeken bij een kunst en een betoog die inspiratie bieden en het debat voeden.

In afwachting van de start van de werken in 2022 kunnen de bezoekers in twee gebouwen en op vijf verdiepingen kennismaken met een selectie uit de permanente collectie en enkele tijdelijke tentoonstellingen. Op de eerste verdieping van het gebouw aan de voorkant kunnen ze terecht voor TRADITIES, een parcours ontworpen vanuit de collecties van het museum in verband met de rituelen van het jodendom en de manier waarop religieuze gewoonten doordringen in het dagelijks leven.

ers uit het hele land als uit het buitenland weet te lokken, als resultaat van een ambitieus en geëngageerd programma. Het nieuwe Joods Museum zal dit project voortzetten als een locatie die in gesprek gaat, aan het denken zet en nieuwe stemmen laat horen, die meewerken aan de opbouw van een inclusievere samenleving. Een wens die het team elke dag met veel inzet en overtuiging verdedigt.

De tweede verdieping is gewijd aan de MODERNITEIT, met de expositie van een vijftiental schilderijen van joodse kunstenaars die in België zijn geweest. Daarnaast ligt ook een pedagogische ruimte die bestemd is voor educatieve programma's met werken die vragen oproepen over hedendaagse onderwerpen: het Israëliisch-Palestijns conflict, de gemengdheid, de meervoudige identiteiten, de herinnering aan de Holocaust, de samenzweringstheorieën, ... Op de drie hoogste verdiepingen is een tentoonstelling over de geschiedenis van de joodse en moslimgemeenschappen in Marokko ondergebracht.

De Nieuwe Eigentijdse Ruimte (NEC) die sinds 2006 is ingericht in het tweede gebouw, ontvangt elk jaar drie tijdelijke tentoonstellingen die een andere kijk mogelijk maken, in contrast met de permanente collectie. De veeleisende, ambitieuze en unieke keuzes getuigen van de diversiteit van de joodse culturen van gisteren en vandaag en stellen vragen bij uitdagingen van onze tijd: migratie, herinnering, minderheden.

Tegelijk organiseert het Museum een overvloed aan activiteiten, zoals lezingen, concerten, workshops en literaire avonden. Het programma verlaat doelbewust de platgetreden paden door partnerschappen te smeden met zowel instellingen als verenigingen op het terrein en maakt het zo mogelijk om een uitgebreid publiek te trekken, van habitués tot amateurs en ook scholieren, die 25% van het totale bezoekersaantal vertegenwoordigen, met bijzondere aandacht voor meer kwetsbare groepen.

Als enig joods museum in België heeft het museum tegelijk een opdracht op nationale maar ook op lokale schaal, en wil het zich inbedden in het Brusselse culturele landschap en in de museumwijk rond de Zavel, door een actieve rol op te nemen binnen Brussels Museum, door zich in te schakelen in de netwerken van de ICOM en ook mee te werken aan Museum Pass.

Het Museum probeert de stad opnieuw te veroveren, via partnerschappen op institutioneel en artistiek vlak en ook met verenigingen, maar ook via de lening van vele stukken, via samenwerkingsverbanden en partnerschappen in Vlaanderen, Wallonië en Brussel. Het Joods Museum van België speelt bovendien een belangrijke rol binnen de Vereniging van Europese Joodse Musea (AEJM) en neemt daarbij deel aan jaarlijkse ontmoetingen, opleidingen, uitwisselingen van "best practices" op het gebied van collecties, maar werkt ook samen naar aanleiding van reizende tentoonstellingen en levert stof tot nadenken over de uitdagingen voor de joodse musea in de 21ste eeuw.

Het Joods Museum van België werpt zich dus op als een onmisbare plaats in Brussel, die zowel bezoekers uit het hele land als uit het buitenland weet te lokken, als resultaat van een ambitieus en geëngageerd programma. Het nieuwe Joods Museum zal dit project voortzetten als een locatie die in gesprek gaat, aan het denken zet en nieuwe stemmen laat

horen, die meewerken aan de opbouw van een inclusievere samenleving. Een wens die het team elke dag met veel inzet en overtuiging verdedigt.

Het Joods Museum van België
(Een plek voor cultuur en debat)

7.2. Architectuurproject

Naar een nieuw Joods Museum van België

Hoewel het project van een museum dat de geschiedenis van de joodse gemeenschappen in België in kaart brengt dateert van begin jaren 1980, opent het Joods Museum van België de deuren in 1990, eerst in de Stalingradstraat en later in de Miniemenstraat vanaf 2002.

Vandaag bereidt het Museum zich voor op een make-over. Een ambitieus renovatieproject werd geboren en zal binnenkort realiteit worden. Hoewel het beheer van de werken in 2018 werd uitbesteed aan Beliris, werd in datzelfde jaar een Europese projectoproep gedaan om het architectenbureau te selecteren dat de opdracht krijgt om het project uit te werken. Niet minder dan 28 Belgische en Europese bureaus met internationale faam hebben enthousiast gereageerd. 5 bureaus worden binnenkort geselecteerd om een maquette te maken en deze zware renovatie tot een goed einde te brengen.

Het gebouw gelegen in de Miniemenstraat wordt helemaal ingericht als museumruimte om de permanente museumcollecties, maar ook de tijdelijke tentoonstellingen, te tonen. De bestaande structuur (van 1901) is niet aangepast aan de noden van een museum van de 21^e eeuw: de ruimtes zijn klein, de circulatie – vooral voor personen met beperkte mobiliteit – verloopt moeilijk, en het gebouw beantwoordt niet aan de normen inzake behoud van erfgoed, waaronder kunstwerken. Bovendien heeft het “Miniemen” gebouw vandaag geen enkele overdekte verbinding met het NEC gebouw aan de achterzijde.

Het nieuwe museum wordt over zes verdiepingen gespreid in plaats van de huidige vijf, waarbij de originele hoogte van het gebouw gewoon behouden blijft: zo’n 26,34m aan de voorgevel en 28,23 m aan de achterzijde. De verdiepingen zullen een oppervlakte hebben van ongeveer 270m² (muren inbegrepen). Op de zesde verdieping zullen bezoekers kunnen genieten van een fantastisch uitzicht over de hele stad.

Naast de ruimtes die gewijd zijn aan de permanente en de tijdelijke tentoonstellingen zal het gebouw beschikken over een beveiligde onthaalruimte, een ticket office, een museumshop met voorwerpen en publicaties van het Museum, een cafetaria en een keuken, een polyvalente ruimte voor recepties, conferenties, theater en concerten met een capaciteit van ongeveer 150 personen, een pedagogisch atelier en een documentatiecentrum en bibliotheek die toegankelijk zijn voor een gespecialiseerd publiek.

Het doel is dan ook om dit gebouw (Miniemen) te herstructureren om een functioneel en passend project uit te voeren dat enerzijds een definitieve meerwaarde zal genereren voor het gebouw en anderzijds zal bijdragen tot de ontwikkeling van een hedendaagse kwaliteitsvolle architectuur in Brussel.

De architecten zullen nauw samenwerken met de scenograaf Christophe Gaeta, die reeds de inrichting van vele referentiemusea in binnen- en buitenland voor zijn rekening nam. De projectverantwoordelijke zal ook gevraagd worden om een voorstel te doen voor samenwerking met een kunstenaar voor de integratie van een kunstwerk (in overeenstemming

met het decreet van 10 mei 1984 betreffende de integratie van kunstwerken in openbare gebouwen).

De voorgevel, ten slotte, blijft behouden en wordt gepersonaliseerd om de identiteit van het Museum aan te duiden, die zowel joods, Brussels als universeel is.

7.3. Nieuwe ruimte "Carte blanche": Joods Museum van België x Art et Marges

Het Joods Museum van België opent een nieuwe tentoonstellingsruimte gewijd aan de hedendaagse kunst en de opkomende artistieke scène. Deze nieuwe ruimte is gelegen op het gelijkvloers van het Miniemengebouw en wordt gespreid over twee exporuimtes, goed voor een totale oppervlakte van 70 m².

De intieme tentoonstellingsruimte - in aanvulling op de permanente collectie en de tijdelijke tentoonstellingen - wil een kijk bieden op de hedendaagse kunstpraktijken in de marge van de traditionele thema's van het Joods Museum van België. Deze ruimte is resoluut verankerd in het heden en kan gezien worden als een opening naar de hedendaagse kunst, maar eveneens als een eerste ontwerp van de toekomstige richting van het museum na de aangekondigde renovaties voor 2022.

"Carte Blanche" wil ons verrassen: als een beheerst buitenbeentje stelt ze de structurele thema's van het Joods Museum van België via een omweg in vraag. Door de integratie in een sector die aan zijn eigen conventies ontsnapt, verlaat het museum bewust zijn comfortzone door zijn eigen institutionele grenzen in vraag te stellen en bevestigt het meer dan ooit zijn absolute verbondenheid met de kunst, zonder enige beperking van sociale of culturele identiteit. Zo volgt het een afwijkende, geëngageerde en verlichte kijk op zijn tijd, in overeenstemming met de waarden van moderniteit en artistieke diversiteit, die het Joods Museum van België hoog in het vaandel draagt.

Deze ruimte wil een podium zijn dat openstaat voor de artistieke « buitenbeentjes » in nauwe samenwerking met het huidige hedendaagse kunstnetwerk: kunstencentra, musea, galerijen, opkomend talent en onconventionele individuele praktijken in België en daarbuiten. Het is in essentie een polyfonische tentoonstellingsruimte: een tijdelijke zone, met als doel om samen met het project van het nieuwe Joods Museum te transformeren. Het is per definitie een plaats van mogelijkheden, waar ruimte is voor de artistieke durf in al haar vormen.

Joods Museum van België x Art et Marges

Om deze nieuwe ruimte in te huldigen geeft het Joods Museum van België carte blanche aan het Museum Art et Marges, eveneens een historische bewoner van de Marollen. In het kader van de eerste « Brussels Drawing Week », georganiseerd door Art on Paper, zal het Museum Art et Marges er een keuze gevoelige tekeningen tonen van emblematische artiesten, geselecteerd uit ongeveer 3500 ruwe en verwante kunstwerken uit de eigen collecties. De tentoonstelling Joods Museum x Art et Marges nodigt uit op een intrigerende reis op de rand van de vorm, waarbij kunst en haar grenzen op een verontrustende manier in vraag worden gesteld.

Joods Museum van België x Art et Marges
Van 22 oktober tot 15 december.
Vernissage op 22 oktober met geleid bezoek, 18-21u

© Yassir Amazine, Coll. Art et marges musée

BE CULTURE
ALL ABOUT ARTS COMMUNICATION

General Manager: Séverine Provost
Project Coordinator: Noor Van der Poorten
noor@beculture.be - +32 475 47 29 44
info@beculture.be - +32 2 644 61 91

beculture.be
facebook.com/beculture
instagram.com/beculture
twitter.com/beculture

**SUPER
HEROES
NEVER DIE**

**COMICS AND
JEWISH
MEMORIES**